

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Β΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Ο παππούς και η γιαγιά μου»

Συγγραφή: ΚΑΦΕΤΖΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

Εφαρμογή: ΚΙΟΥΣΗ ΕΛΕΝΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο παππούς και η γιαγιά μου

Εφαρμογή σεναρίου

Ελένη Κιούση

Δημιουργία σεναρίου

Παναγιώτα Καφετζή

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Β΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

Δημοτικό Σχολείο Ελεώνα

Χρονολογία

Από 18-02-2014 έως 21-03-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Δεν αντλεί από σχολικά βιβλία

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Νεοελληνική γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Μελέτη Περιβάλλοντος

Αισθητική αγωγή

Πληροφορική

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές Εργασίες – Project

Αγωγή Υγείας

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 14 διδακτικές ώρες με διακοπές και 1 δίωρο για δραστηριότητες με γιαγιάδες που επισκέφτηκαν το σχολείο. Χρησιμοποιήθηκε χρόνος από τη Γλώσσα, την Ευέλικτη Ζώνη, τα Εικαστικά και τη Θεατρική Αγωγή.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: Αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές/-τριες είναι εξοικειωμένοι/-ες με τη χρήση ΤΠΕ (πληκτρολόγιο, ποντίκι), λιγότερο εξοικειωμένοι με περιφερειακές μονάδες (εκτυπωτή, ηχεία) και διαχειρίζονται ψηφιακά κείμενα (άνοιγμα φακέλου και αρχείου, αποθήκευση, χρήση λογισμικού κατασκευής κειμένου αντιγραφή-επικόλληση εικόνων). Δεν έχουν εμπλακεί σε δημιουργία αρχείου παρουσίασης.

Για τις βιωματικές δραστηριότητες και για τον διερευνητικό χαρακτήρα του σεναρίου οργανώθηκε η τάξη σε ομάδες.

Χρησιμοποιήθηκε βιντεοπροβολέας για τη διαπραγμάτευση του σεναρίου σε επίπεδο ολομέλειας και έγινε χρήση των υπολογιστών για τις ομαδικές δραστηριότητες.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Παναγιώτα Καφετζή, «Ο παππούς και η γιαγιά μου», Νεοελληνική γλώσσα, Β΄ Τάξη, 2013

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αξιοποιεί λογοτεχνικά και επικοινωνιακά κείμενα με θέμα την τρίτη ηλικία για να βοηθήσει τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο που παίζουν στη ζωή τους οι ηλικιωμένοι που βρίσκονται γύρω τους, να αναγνωρίσουν τις ανάγκες τους και να τους προσφέρουν την αγάπη και τη στήριξη που τους αξίζει. Μέσα από τις δράσεις του σεναρίου καλλιεργούνται κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες και εν τέλει μέσα από την όλη διαδικασία τα παιδιά γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους. Οι δράσεις του σεναρίου επιχειρούν να εμπλέξουν ενεργά τα παιδιά σε διερευνητικές διεργασίες που στοχεύουν να αξιοποιήσουν τη φαντασιακή λειτουργία της λογοτεχνικής γλώσσας για να τους εξοικειώσουν με εκφάνσεις της ζωής των ηλικιωμένων και καταστάσεις όπως ο θάνατος, η ασθένεια, η γεροντική άνοια και η φυσική σωματική κατάπτωση.

Τα παιδιά μέσα από μια δομημένη διαδικασία δράσεων οι οποίες μπορούν να υλοποιηθούν όχι μόνο σε ώρες της φιλαναγνωσίας, αλλά και της Ευέλικτης Ζώνης, της Αισθητικής και Θεατρικής Αγωγής, συνειδητοποιούν τη φροντίδα και την αγάπη που προσφέρουν οι ηλικιωμένοι και τον σημαντικό ρόλο που παίζουν στη ζωή της οικογένειας. Η εφαρμογή του σεναρίου μπορεί να ξεκινήσει μέσα στον Σεπτέμβριο και να ολοκληρωθεί την 1η Οκτωβρίου, ημέρα που έχει καθιερωθεί από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1990 σαν Παγκόσμια Ημέρα των Ηλικιωμένων, γνωστή και ως «Παγκόσμια Ημέρα για την Τρίτη Ηλικία», για να αποτίσει τον οφειλόμενο φόρο τιμής στους ηλικιωμένους, αλλά και για να επισημάνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Μπορεί, επίσης, να ξεκινήσει η εφαρμογή του στις 21 Σεπτεμβρίου παγκόσμια ημέρα για τη νόσο Αλτσχάιμερ και να ολοκληρωθεί την 1η Οκτωβρίου, αξιοποιώντας και τις ώρες διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος, αφού μέσα από τις δράσεις εξυπηρετούνται και στόχοι του Αναλυτικού Προγράμματος της γλωσσικής διδασκαλίας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Όπως αναφέρουν ο ΟΗΕ και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, η Παγκόσμια Μέρα Ηλικιωμένων (1η Οκτωβρίου) στόχο έχει να αναγνωρισθεί η συμβολή των ηλικιωμένων στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, και τούτο διότι στη σύγχρονη εποχή οι ηλικιωμένοι παίζουν έναν ολοένα σημαντικότερο ρόλο, μέσω του εθελοντικού έργου τους, της μετάδοσης των εμπειριών και των γνώσεών τους, της βοήθειας που δίνουν στα παιδιά τους, αναλαμβάνοντας να φροντίζουν τα εγγόνια τους, αλλά και μέσα από την αυξανόμενη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

Μελέτες έχουν δείξει ότι ο μέσος χρόνος σε λεπτά που διαθέτουν οι ηλικιωμένοι για να φροντίσουν όσους συγγενείς τους έχουν ανάγκη κυμαίνεται από

201 λεπτά στις ηλικίες 65-74 ετών έως 318 λεπτά στις ηλικίες 75 ετών και άνω. Αντιθέτως, οι νεότεροι άνθρωποι αφιερώνουν μόλις 50 λεπτά για να φροντίσουν κάποιον που τους έχει ανάγκη, καθώς δεν μπορούν να διαθέσουν περισσότερο χρόνο. Αυτού του είδους η συμβολή των ηλικιωμένων στη σύγχρονη κοινωνία μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο εάν οι ηλικιωμένοι διατηρούν ένα ικανοποιητικό επίπεδο υγείας και μια καλή ποιότητα ζωής, τονίζουν οι δύο διεθνείς οργανισμοί.

Η πείρα των ηλικιωμένων και η αποστασιοποίησή τους από πιεστικές υποχρεώσεις της καθημερινότητας που αντιμετωπίζουν οι παραγωγικές ηλικίες, έχει σαν συνέπεια να τους οπλίζει με υπομονή και γνώση στην προσέγγιση των παιδιών, τα οποία στη συντριπτική τους πλειοψηφία έχουν άριστες σχέσεις με τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους.

Ιστορικά, η παιδική λογοτεχνία λειτούργησε ως μια απόπειρα εγγραφών των θετικών χαρακτηριστικών των ατόμων της τρίτης ηλικίας κυρίως λόγου του ισχυρού προγραμματικού χαρακτήρα που εξυπηρετεί τις βασικές λογικές και προσδοκίες της εκπαίδευσης και της οργανωμένης κοινωνίας. Είναι κοινή παραδοχή ότι η παρουσία της τρίτης ηλικίας στα παιδικά λογοτεχνικά κείμενα είναι πληθωρική και μάλιστα σχεδόν αναγκαία και χρησιμότερη από πολλές πλευρές. Σε ειδικές έρευνες στην δυτική Ευρώπη έχει διαπιστωθεί ότι το πορτραίτο των παππούδων και γιαγιάδων που είναι σχεδόν πάντα στερεοτυπικό και αθεράπευτα θετικό αποτυπώνεται με ουσιαστικό και ενίοτε πρωταγωνιστικό τρόπο στα παιδικά λογοτεχνικά έργα (Anselmo 1977). Μια τυπική ανάγνωση της θεματολογίας της παιδικής λογοτεχνίας χωρίς εξειδικευμένες αναλύσεις αποδεικνύει τις παραπάνω επισημάνσεις (Σακελλαρίου 1987· Αναγνωστόπουλος 1996).

Στην Ελλάδα οι σχετικές με τις αναπαραστάσεις της τρίτης ηλικίας αντίστοιχες μελέτες έχουν περιοριστεί στα Αναγνωστικά του Δημοτικού και στα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας. Η τρίτη ηλικία εξετάζεται στο πλαίσιο της αναπαράστασης του ρόλου της οικογένειας και των ρόλων των δύο φύλων (Μακρυνιώτη 1986·

Φραγκουδάκη 1979· Αναγνωστοπούλου 2002) και επιβεβαιώνεται κατά κάποιον τρόπο ότι το πρόσημο στα αντίστοιχα πορτραίτα των ελλήνων παππούδων και γιαγιάδων είναι πάντοτε θετικό. Επιβεβαιώνεται, επίσης, και το πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος τους στην οργάνωση και τη λειτουργία της οικογένειας σε ποικίλους τομείς. Συγκεκριμένα, ο παππούς εμφανίζεται περισσότερο απαραίτητος και χρήσιμος στον πνευματικό τομέα σε αντίθεση με τη γιαγιά που δραστηριοποιείται περισσότερο στον συναισθηματικό τομέα.

Σήμερα, παρά τις συνεχείς εξελίξεις που απαξιώνουν αισθητά την αξία και την εικόνα γενικά των παππούδων και των γιαγιάδων, εντούτοις ο ρόλος τους παραμένει σημαντικός (Janelli 1988). Η παρουσία τους επηρεάζει σημαντικά τη λειτουργία της οικογένειας για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Πρώτον, οι παππούδες και οι γιαγιάδες έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τη συναισθηματική ανάπτυξη και αυτοεκτίμηση των εγγονών τους (Adkins 1999· Griff 1990). Δεύτερον, μπορούν να αλλάζουν τη δυναμική των ενδοοικογενειακών σχέσεων, επειδή η δεδομένη εξελικτική τους πορεία από γονείς σε ηλικιωμένους και μετά σε παππούδες, επιβάλλει έναν επαναπροσδιορισμό των σχέσεων και των ρόλων τους με τους υπόλοιπους συγγενείς. Τρίτον, ο ρόλος της ‘γιαγιάς’ και του ‘παππού’ έχει παραδοσιακά θεωρηθεί στην ελληνική κοινωνία ως υποβοηθητικός σε θέματα που αφορούν την ανάπτυξη και ανατροφή των εγγονιών και η παρουσία των παππούδων και των γιαγιάδων σε αντίστοιχες δραστηριότητες –έστω και επικουρικά– παραμένει χρήσιμη και αναντικατάστατη, παρά τις συνεχείς συγκρούσεις μεταξύ των δύο διαφορετικών γενεών. Ειδικότερα σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές, είναι ο παππούς και η γιαγιά που σχεδόν αντικαθιστούν ενίοτε τους γονείς και, ακόμη και την προσχολική εκπαίδευση.

Μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα του Ευγένιου Τριβιζά (*Οι γιαγιάδες με τα μογιό*), της Βασιλικής Νευροκοπλή (*Αν τα αγαπάς ζανάρχονται*) και το βίντεο «[Τι είναι αυτό:](#)» του Κώνσταντίνου Πιλάβιου που αξιοποιούνται, τα παιδιά έρχονται σε

επαφή με εκφάνσεις της ζωής της τρίτης ηλικίας, όπως αυτή του θανάτου (*Αν τα αγαπάς ξανάρχονται*), την ασθένεια που υποβαθμίζει την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων (στο «*Τι είναι αυτό?*»), αλλά και τη δίψα για ζωή και ανεμελιά που τους χαρακτηρίζει (στο «*Οι γιαγιάδες με τα γιογιό*»). Μέσα σε αυτά τα τρία επίπεδα, τα παιδιά αναζητούν να εντάξουν τα δικά τους αγαπημένα πρόσωπα, να τα ξαναγνωρίσουν και να τα ξαναπλησιάσουν με ένα νέο τρόπο προσέγγισης που θα προκύψει μέσα από τη διερεύνησή τους. Τα αρχικά αυτά κείμενα που ορίζουν τα επίπεδα αναζήτησης, πλαισιώνονται με άλλα, οικεία και ανοίκεια στα παιδιά, που αξιοποιώντας λογοτεχνικές και επικοινωνιακές προσεγγίσεις προσπαθούν να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση με την τρίτη ηλικία.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Η φανταστική διάσταση του λογοτεχνικού λόγου μέσα στο ασφαλές περιβάλλον της τάξης και η επιχειρηματολογική διάσταση του πληροφορικού λόγου που έρχεται μέσα στην τάξη μέσω των ΤΠΕ, συνδυάζονται για να εστιάσουμε στην παρατήρηση της τρίτης ηλικίας και να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας μαζί της. Η πραγμάτευση των προσωπικών ερμηνειών αναπτύσσει δεξιότητες προφορικού αφηγηματικού, περιγραφικού και επιχειρηματολογικού λόγου, ενώ μέσα από τις δραστηριότητες του σεναρίου τα παιδιά κατασκευάζουν ποικίλα είδη συμβατικών και ψηφιακών κειμένων. Οι ΤΠΕ, που αποτελούν εργαλείο προσπέλασης των κειμένων, έχουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη του σεναρίου και, καθώς τα παιδιά τις αξιοποιούν στις δραστηριότητές τους, εξασκούνται στη χρήση τους και δομούν βιωματικά συνείδηση επαρκούς χρήστη.

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Στο σενάριο επιχειρείται οι μαθητές:

- να συνειδητοποιήσουν την εξελικτική πορεία της ανθρώπινης ζωής και να εντοπίσουν τα στάδιά της και τα χαρακτηριστικά τους·
- να αναγνωρίσουν τη σημασία του ρόλου των ενηλίκων γενικότερα και των ατόμων της τρίτης ηλικίας ειδικότερα στη ζωή του παιδιού·
- να συνδέσουν βασικές χρονικές έννοιες με τη δική τους βιολογική εξέλιξη και γενικότερα με τον κύκλο ζωής του ανθρώπου·
- να αναγνωρίσουν βασικές κοινές ανάγκες των ανθρώπων ως ατόμων και ως μελών ομάδων (οικογένεια) και ευρύτερων κοινοτήτων·
- να συνειδητοποιήσουν τα πλεονεκτήματα της κοινωνικής ζωής (οικογενειακής και κοινοτικής).

Γνώσεις για τη γλώσσα

Στο σενάριο επιχειρείται οι μαθητές:

- να ασκηθούν στην κατανόηση και παραγωγή αφηγηματικών, περιγραφικών και πληροφοριακών κειμένων σε συμβατική και ψηφιακή μορφή, κατανοώντας τη λειτουργικότητά τους και γνωρίζοντας βασικά στοιχεία της μορφής τους·
- να εξασκήσουν τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο, εμπλουτίζοντας και διευρύνοντας το λεξιλόγιό τους εννοιολογικά και μορφολογικά·
- να εξοικειωθούν με την επιλογή και οργάνωση πληροφοριών (γλωσσικών ή οπτικών) για να κατανοήσουν και να αποδώσουν ένα κείμενο·
- να εξοικειωθούν με την επεξεργασία πληροφοριακών κειμένων και την άντληση πληροφοριών από αυτά, για να διαμορφώσουν και να στηρίξουν θέσεις τους.

Γραμματισμοί

Στο σενάριο επιχειρείται οι μαθητές:

- να έρθουν σε επαφή με δυνατότητες των ΤΠΕ να παρέχουν πληροφορίες, πρόσβαση και δυνατότητες αναμόρφωσης δεδομένων και να τις αντιληφθούν ως ένα εναλλακτικό εργαλείο που μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους·
- να γνωρίσουν διευθύνσεις στο διαδίκτυο που μπορούν να τους προσφέρουν ταυτόχρονα γνώσεις και διασκέδαση·
- να συνδυάσουν ψηφιακά εργαλεία με συμβατικά για να κατασκευάσουν δικά τους κείμενα·
- να βελτιώσουν τις δεξιότητες συνεργατικής και διερευνητικής μάθησης και να αντιληφθούν την επικοινωνία σαν εργαλείο επίτευξης των στόχων τους και διευκόλυνσης της κοινής δράσης.

Διδακτικές πρακτικές

Κυρίαρχη επιλογή του σεναρίου είναι η χρήση βιωματικών δράσεων μέσα από τις οποίες τα παιδιά έρχονται σε επαφή με ένα κοινωνικό θέμα μέσα από λογοτεχνικά κυρίως κείμενα. Παιδαγωγικός στόχος του σεναρίου είναι η καλλιέργεια δεξιοτήτων *ενσυναίσθησης*. Κατά συνέπεια η διερεύνηση, το παιχνίδι και οι ψυχοκινητικές δραστηριότητες ενυπάρχουν σε όλες τις επιλογές των διδακτικών πρακτικών που εμπλέκονται. Η εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του εμπνευστή, του διευκολυντή, του διαμεσολαβητή των δραστηριοτήτων. Αναλαμβάνει να οδηγήσει τα παιδιά να συνδέσουν τα εμπειρικά βιώματα από την καθημερινότητά τους με τη λογοτεχνική ερμηνεία βιωμάτων τρίτων (παππούδων και γιαγιάδων) και να δημιουργήσουν νέες στάσεις εμπλουτισμένες με τις πληροφορίες που θα πάρουν από επικοινωνιακά κείμενα. Στην τάξη υπάρχουν 9 μαθητές και δημιουργήθηκαν 4 ομάδες των δύο ή των τριών ατόμων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για την εφαρμογή του σεναρίου αποτέλεσε η ενότητα «Η γιαγιά θυμάται» (Γλώσσα Β' Δημοτικού, ενότητα 4.2, σελίδα 46 από το βιβλίο του μαθητή, δραστηριότητα με φωτογραφίες της γιαγιάς από το βιβλίο του δασκάλου, σελίδα 39). Ο στόχος της ενότητας ήταν να αναδείξει τα στάδια της ζωής του ανθρώπου (γέννηση, ανάπτυξη, ωρίμανση, γήρανση) και να τονίσει τον ρόλο της οικογένειας σε αυτή την πορεία. Μέσα από τις δραστηριότητες της ενότητας, τα παιδιά κινητοποιήθηκαν και μίλησαν για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους, καθώς και τις σχέσεις μαζί τους. Έτσι, οι μαθητές μετέφεραν τα βιώματά τους και μερικοί ανέφεραν ότι και η δική τους γιαγιά «δεν θυμάται πολύ καλά διάφορα πράγματα, τώρα ειδικά που χάθηκε ο παππούς». Τέλος, μέσα από τη πραγμάτευση των παραπάνω, αναδείχτηκε ο ρόλος των μελών της οικογένειας στη ζωή τους, καθώς και ότι τους αρέσει να ζουν μαζί με τον παππού και τη γιαγιά γιατί τους βοηθούν σε διάφορα ζητήματα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το θέμα της οικογένειας και των σχέσεων μεταξύ των μελών της περιλαμβάνεται τόσο στα θέματα του γλωσσικού μαθήματος, όσο και στις θεματικές ενότητες της Μελέτης Περιβάλλοντος και σε ημιτυπικά πεδία του σχολικού γραμματισμού όπως η Αγωγή Υγείας. Η χρονική ακολουθία των σταδίων της ανθρώπινης ύπαρξης βοηθά τα παιδιά στη δόμηση αφηγηματικών δεξιοτήτων, ενώ η παρατήρηση και η περιγραφή των αλλαγών στη διάρκεια των σταδίων αυτών καλλιεργεί δεξιότητες περιγραφικού λόγου. Παράλληλα, η επεξεργασία πληροφοριακών κειμένων με ειδικό λεξιλόγιο διευρύνει τον γλωσσικό πλούτο των παιδιών και εμπλουτίζει τον λόγο της κοινότητας της τάξης. Η ανατρεπτική προσέγγιση μέσα από τη λογοτεχνία και την τέχνη του κινηματογράφου διεγείρει συναισθηματικές διαδικασίες αναμορφώνοντας τις στάσεις των παιδιών απέναντι στο θέμα της τρίτης ηλικίας. Η χρήση κλασικών παραμυθιών και βιβλίων («Πινόκιο», «Κοκκινোসκουφίτσα», «Ο Τσάρλυ και το εργοστάσιο σοκολάτας») και

επικοινωνιακών κειμένων (π.χ. βίντεο για τη [Νταϊάν Νιάντ](#)) βοηθά τα παιδιά να εντοπίσουν στοιχεία σε γνωστά τους παραμύθια που δεν είχαν εντοπίσει πιο μπροστά δίνοντας μια κριτική οπτική στο σενάριο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσα από τις δράσεις του σεναρίου επιδιώκεται η αξιοποίηση των ΤΠΕ με διπλό ρόλο. Από τη μια λειτουργούν σαν πόρος των στοιχείων που αξιοποιούνται στη διερεύνηση του θέματος, ενώ από την άλλη αποτελούν τα εργαλεία για την κατασκευή κειμένων και τη δημοσιοποίηση των απόψεων των παιδιών σε ευρύτερες από τη σχολική τάξη κοινότητες.

Στις δραστηριότητες του σεναρίου αξιοποιήθηκε λογισμικό παρουσίασης, ιστοσελίδες για πρόσβαση σε λογοτεχνικά κείμενα, σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα

Ευγένιος Τριβιζάς, *Οι γιαγιάδες με τα γιογιό*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2012..

Βασιλική Νευροκοπλή, *Αν τα αγαπάς ξανάρχονται*. Αθήνα: Λιβάνης, 2007..

Ρόαλντ Ντάλ, *Ο Τσάρλυ και το εργοστάσιο σοκολάτας*. Αθήνα: Ψυχογιός, 1988..

Βίντεο–Ταινίες

«[Τι είναι αυτό:](#)» του Κωνσταντίνου Πιλάβιου

«[Η 63χρονη Νταϊάνα Νιάντ κολύμπησε από την Κούβα ως τη Φλόριντα](#)», είδηση από το Euronews

«[Πινόκιο](#)» (διάρκεια 11:38), προφορική αφήγηση του παραμυθιού

«[Κοκκινοσκουφίτσα](#)» (διάρκεια 6:25), προφορική αφήγηση του παραμυθιού

«[Χριστουγεννιάτικη ιστορία](#)» (διάρκεια 12:30), ταινία κινουμένων σχεδίων του παραμυθιού «A Christmas Carol» του Καρόλου Ντίκενς

«[Ο γέρος και η θάλασσα](#)» (διάρκεια 20:08), ταινία κινουμένων σχεδίων βασισμένη στο ομώνυμο έργο του Ernest Hemingway (με ελληνικούς υπότιτλους)

Τραγούδια

«[Της γιαγιάς τα παραμύθια](#)», από τον δίσκο *Χαϊνήδες*, σίχοι – μουσική: Δημήτρης Αποστολάκης, 1991.

Ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο

«[Ακόμη κι αν χαθεί η λογική, η αγάπη παραμένει](#)», από το ιστολόγιο της Ε΄ Δημοτικού του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ερέτριας, <http://schooliki2.pblogs.gr/>.

Εργαλείο κατασκευής κόμικς

<http://www.abcya.com/animate.htm>

Εργαλείο δημιουργίας ψηφιακού βιβλίου

[Kvisoft Flipbook maker](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η & 2η διδακτική ώρα

1η Δραστηριότητα

Κατά την πρώτη δραστηριότητα οι εννέα μαθητές/-τριες της τάξης χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες των δύο και τριών ατόμων και πήραν τις θέσεις τους στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η έναρξη της δραστηριότητας σηματοδοτήθηκε από την παρακολούθηση της ταινίας μικρού μήκους του Κωνσταντίνου Πιλάβιου «[Τι είναι αυτό](#);». Ήρωες της ιστορίας είναι ένας νεαρός άνδρας και ο ηλικιωμένος πατέρας του που πάσχει από Αλτσχάιμερ. Ο νεαρός εκνευρίζεται όταν ο πατέρας του κάνει επανειλημμένα την ίδια ερώτηση. Ο πατέρας του δίνει ένα ημερολόγιο που παρουσιάζεται ένα απόσπασμα όπου η ίδια σκηνή επαναλαμβάνεται αντεστραμμένα. Ο νεαρός, μικρό παιδάκι, επαναλάμβανε την ίδια ερώτηση που του έκανε τώρα ο

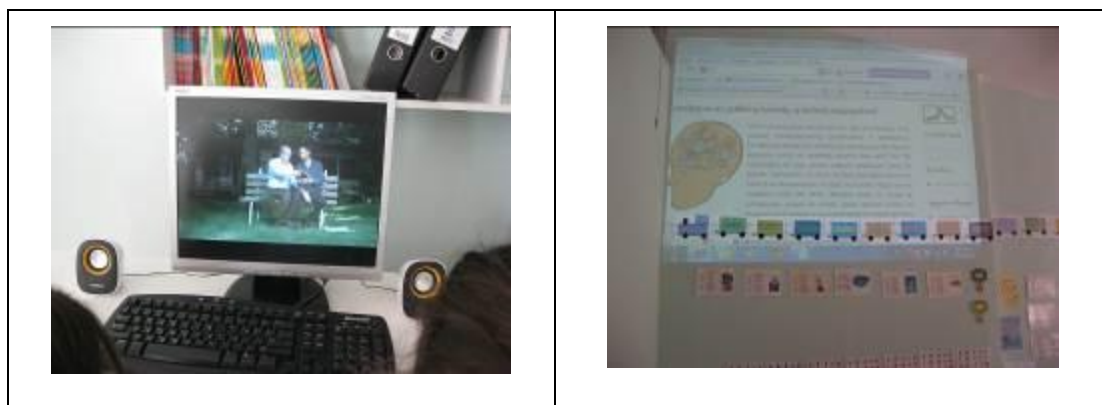
πατέρας του πολλές φορές. Ο πατέρας κατέγραψε στο ημερολόγιό του τη χαρά του καθώς του επαναλάμβανε την ίδια απάντηση με υπομονή. Ο νεαρός καταλαβαίνει το λάθος του και αγκαλιάζει με αγάπη τον πατέρα του. Το βίντεο καταγράφει τις τυπικές αντιδράσεις του υγιούς ενήλικα απέναντι στον υπερήλικα που υποφέρει από τη νόσο της άνοιας.

Με αφορμή το βίντεο, προκλήθηκε συζήτηση με τα παιδιά για τις εμπειρίες τους από τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους. Τα παιδιά συγκινήθηκαν από το βίντεο και ανέφεραν περιστατικά των παππούδων-γιαγιάδων τους που έμοιαζαν με αυτό που μόλις είχαν παρακολουθήσει. Μια μαθήτρια ανέφερε πως «και η γιαγιά της ρωτάει συνέχεια τα ίδια και τα ίδια όλους μέσα στην οικογένεια, αλλά η μητέρα της τους λέει ότι πρέπει να κάνουν υπομονή, γιατί έτσι είναι αυτή η αρρώστια». Μια άλλη μαθήτρια παρατήρησε και είπε ότι: «πολύ συχνά στην τηλεόραση ακούμε για ηλικιωμένους που έχουν χαθεί, γιατί δεν θυμούνται ούτε πώς τους λένε, ούτε να γυρίσουν πίσω στο σπίτι τους». Μετά τη συγκεκριμένη δήλωση υπήρξαν και άλλες παρόμοιες από τα υπόλοιπα παιδιά. Σε ερώτηση της εκπαιδευτικού: «Γιατί αρκετές φορές οι ηλικιωμένοι να κάνουν την ίδια ερώτηση συνέχεια, γιατί ξεχνάνε τόσο πολύ;», κάποιος μαθητής απάντησε ότι: «το μυαλό τους γερνάει και δεν μπορούν να τα θυμούνται όλα, αυτό του είχε πει η μητέρα του». Στο τέλος, καταλήξαμε ότι αρκετοί ηλικιωμένοι έχουν προβλήματα υγείας, αλλά οι συγγενείς τους δεν πρέπει να τους μιλούν ή να τους φέρονται άσχημα και ότι τα παιδιά είναι πιο εύκολο να τους πλησιάσουν, γιατί οι παππούδες και οι γιαγιάδες αγαπούν με έναν ιδιαίτερο τρόπο τα εγγόνια τους.

Με αφορμή το βίντεο, διαβάσαμε επιπλέον το άρθρο «[Ακόμη κι αν χαθεί η λογική, η αγάπη παραμένει](#)» από το ιστολόγιο της Ε΄ Δημοτικού του 2^{ου} Δημ. Σχολείου Ερέτριας, για να μάθουν τι γράφουν γι' αυτό κάποιοι άλλοι μαθητές. Ακολούθησε συζήτηση για το Αλτσχάιμερ και τα περισσότερα παιδιά ήδη ήξεραν γι' αυτό. Τα παιδιά προβληματίστηκαν με ό,τι καινούργιο διάβασαν και τους δημιουργήθηκαν

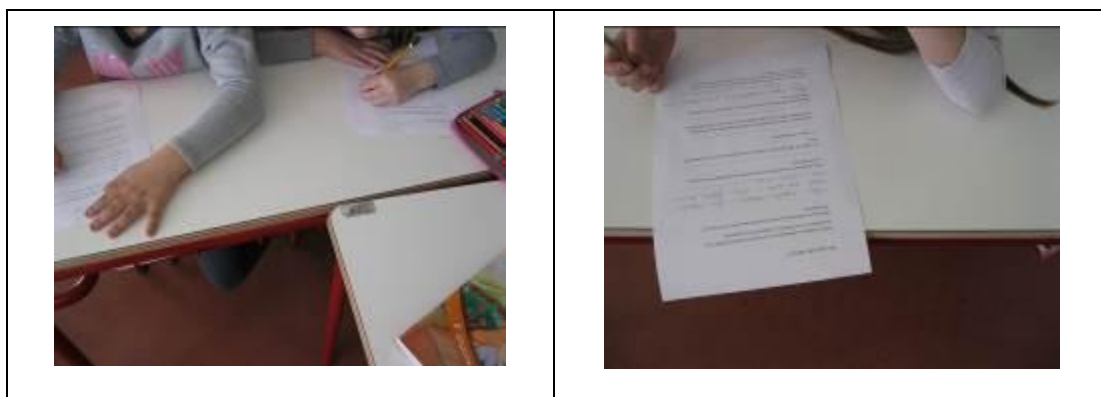
κάποιες ανησυχίες για τους δικούς τους. Από τη συζήτηση που ακολούθησε έγινε κατανοητό ότι η συγκεκριμένη ασθένεια αφορά κάποιους ηλικιωμένους, αλλά, για να μη γενικεύσουμε τα συμπτώματα της ασθένειας και δημιουργηθεί σύγχυση στα παιδιά για τους δικούς τους παππούδες-γιαγιάδες με παρόμοια συμπτώματα, ξεκαθαρίστηκε πως η συγκεκριμένη ασθένεια δεν ταλαιπωρεί πάντα όλους τους ηλικιωμένους, αλλά και ούτε όλοι είναι σίγουρο ότι θα έχουν απώλεια μνήμης σε κάποια συγκεκριμένη ηλικία.

Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός έδωσε στα παιδιά το [ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1](#) για να το συμπληρώσουν, καθώς διάβαζε τα όσα καταγράφονταν στο άρθρο για το Αλτσχάιμερ. Από την καταγραφή των απαντήσεων οι περισσότεροι μαθητές έγραψαν ότι ένα άτομο με Αλτσχάιμερ δεν θυμάται κυρίως σημαντικά πράγματα, επαναλαμβάνει συνέχεια την ίδια ερώτηση που μόλις πριν από λίγο έκανε και ότι εκνευρίζεται πολύ εύκολα ακριβώς για το λόγο που δε θυμάται. Στην ερώτηση: «Πού συμβαίνουν οι αλλαγές που προκαλούν τα προβλήματα στα άτομα με Αλτσχάιμερ;» όλοι απάντησαν στον εγκέφαλο και στην ερώτηση: «Τι πρέπει να κάνουμε όταν νιώθουμε εκνευρισμένοι από τη συμπεριφορά τους;» υπήρξε ομοιότητα απαντήσεων, γράφοντας «να τους αγαπάμε και να τους βοηθάμε ακόμα κι αν δε μας το ζητούν». Οι μαθητές/τριες διάβασαν στην ολομέλεια τις απαντήσεις τους και κατέληξαν στο

συμπέρασμα ότι « από όπου κι αν προκαλείται αυτή η αρρώστια εμείς τα παιδιά μόνο με την αγάπη μας, θα τους βοηθήσουμε πραγματικά».

3η, 4η & 5η διδακτική ώρα

2^η δραστηριότητα

Στην αίθουσα διδασκαλίας διαβάσαμε το βιβλίο του Ευγένιου Τριβιζά *Οι γιαγιάδες με τα γιο-γιο*. Ένας μαθητής είχε το συγκεκριμένο βιβλίο και το έφερε στο σχολείο. Το βιβλίο παρουσιάζει με έναν ανατρεπτικό και προσιτό στα παιδιά τρόπο τις ανάγκες των υπερηλίκων για δημιουργία, κοινωνική επαφή, διασκέδαση και ηρεμία. Ανατρέπει τον ρόλο του προστάτη-υπεύθυνου που συνήθως έχει ο υπερήλικας απέναντι στο παιδί, βάζοντας τα εγγόνια να παρακολουθούν τους παππούδες και τις γιαγιάδες στις «ζαβολιές» τους.

Οι μαθητές ενθουσιάστηκαν αλλά και ξαφνιάστηκαν με τον ανατρεπτικό τρόπο που παρουσιάζονται οι ηλικιωμένοι. Ιδιαίτερα τους ξάφνιασαν οι ζαβολιές που έκαναν οι ήρωες του βιβλίου, δηλαδή είπαν ότι «δεν έχουν δει παπού ή γιαγιά να κάνει κούνια, να παίζει μπάλα, να πηγαίνει σε παιδική χαρά, να σκαρφαλώνει στα δέντρα και να τρώνε πέντε πέντε τις μπουγάτσες ή να κάνει γκριμάτσες». Στη συνέχεια συζητήσαμε για το βιβλίο, το οποίο τους άρεσε γιατί όπως είπαν «αυτοί

οι παππούδες παρουσιάζονται με έναν διαφορετικό τρόπο που μας ξενίζει». Σε ερώτηση της εκπαιδευτικού αν μοιάζουν ή διαφέρουν με τους/τις δικούς/-ές τους παππούδες/γιαγιάδες, τα περισσότερα παιδιά είπαν ότι δεν έχουν καμία ομοιότητα οι ήρωες του βιβλίου με τους δικούς τους. Οι δικοί τους είναι σοβαροί, τους λένε παραμύθια, πάνε βόλτες ή για ψώνια μαζί τους, οι γιαγιάδες πλέκουν για τα εγγόνια τους τον χειμώνα και βοηθάνε τους γονείς τους στις δουλειές.

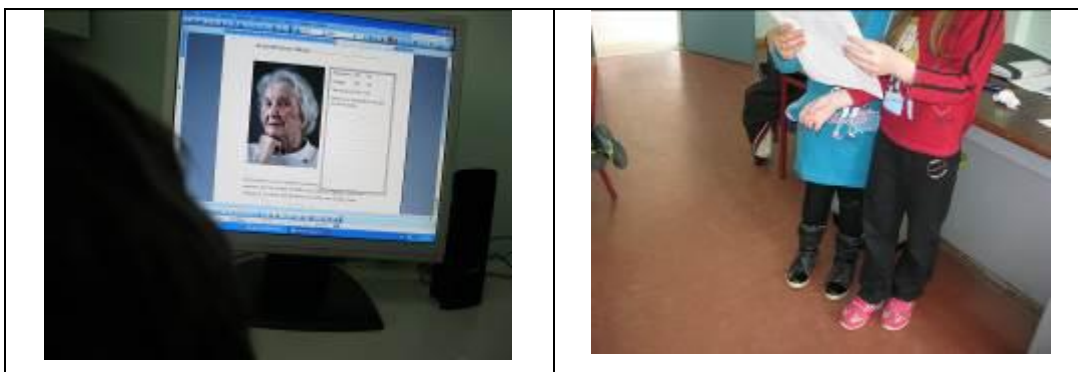
Διασκέδασαν με τον τρόπο που παρουσιάζονται οι ήρωες και θέλησαν να δραματοποιήσουν την ιστορία. Έτσι, έφεραν ρούχα, μαγκούρες, μαντίλια και καπέλα των δικών τους παππούδων και γιαγιάδων στο σχολείο και έπαιξαν τους αντίστοιχους ρόλους. Τους άρεσε πάρα πολύ αυτή η δραματοποίηση και παρίσταναν καταπληκτικά τους ηλικιωμένους.

Στη συνέχεια οι μαθητές συμπλήρωσαν σε ομάδες το [ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2](#) (βλ. Συνοδευτικό > υλικό > Φάκελος > Περιγραφή > προσώπων > Σκανταλιές), στο οποίο συνέθεσαν ένα περιγραφικό κείμενο με βάση έναν πίνακα ή μια φωτογραφία και ένα αφηγηματικό κείμενο με βάση μια παραλλαγή του παραμυθιού που διαβάσαμε.

Με τη δραστηριότητα αυτή τα παιδιά εξασκήθηκαν στην περιγραφή των χαρακτήρων, κυρίως στα εξωτερικά τους γνωρίσματα, αλλά και στην περιγραφή δραστηριοτήτων των παππούδων. Ευχαριστήθηκαν και γέλασαν με τη διαφορετική παρουσίαση της κάθε ομάδας στην ολομέλεια.

6η διδακτική ώρα

3η Δραστηριότητα- α' μέρος

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες βρίσκονταν μπροστά στους υπολογιστές και διαβάσαμε το βιβλίο της Βασιλικής Νευροκοπλή [«Αν τ' αγαπάς ξανάρχονται»](#). Το βιβλίο έχει και ήχο, οπότε τα παιδιά απόλαυσαν την ανάγνωση της αφηγήτριας. Το θέμα πραγμάτευσης είναι η απώλεια του αγαπημένου προσώπου της γιαγιάς, δηλαδή ο θάνατος. Τα παιδιά συγκινήθηκαν και βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, γιατί κανένα παιδί δεν θέλει να σκέφτεται την απώλεια των αγαπημένων του, ακόμη κι αυτά που είχαν ήδη χάσει κάποιον. Το κλίμα ήταν αρκετά φορτισμένο και κανένας δεν ήθελε να το ξανακούσει. Για να αποφορτιστεί κάπως η κατάσταση, η εκπαιδευτικός είπε ότι

στη ζωή δεν είναι πάντα εύκολα και ότι πρέπει να μάθουμε να αντιμετωπίζουμε και δύσκολες καταστάσεις. Προσπαθήσαμε να στρέψουμε τη συζήτηση κυρίως σε ευχάριστες αναμνήσεις που είχαν από τους/τις παππούδες/γιαγιάδες τους.

Στη συνέχεια, ακούσαμε το τραγούδι «[Τση γιαγιάς τα παραμύθια](#)» από τους Χαϊνηδες στο YouTube. Επειδή το συγκεκριμένο τραγούδι περιέχει ιδιοματισμούς της κρητικής διαλέκτου, η εκπαιδευτικός προσπάθησε, για την καλύτερη κατανόησή του από τους μαθητές, να συζητήσει κάποιες λέξεις-φράσεις. Ακούσαμε λοιπόν το τραγούδι από την παραπάνω διεύθυνση, ενώ η εκπαιδευτικός βρήκε τους [στίχους](#) στο διαδίκτυο και τους διαβάσαμε. Διαπραγματευτήκαμε σε επίπεδο ολομέλειας τα λόγια του τραγουδιού τα οποία είχαν νόημα και η μουσική άρεσε πολύ στα παιδιά.

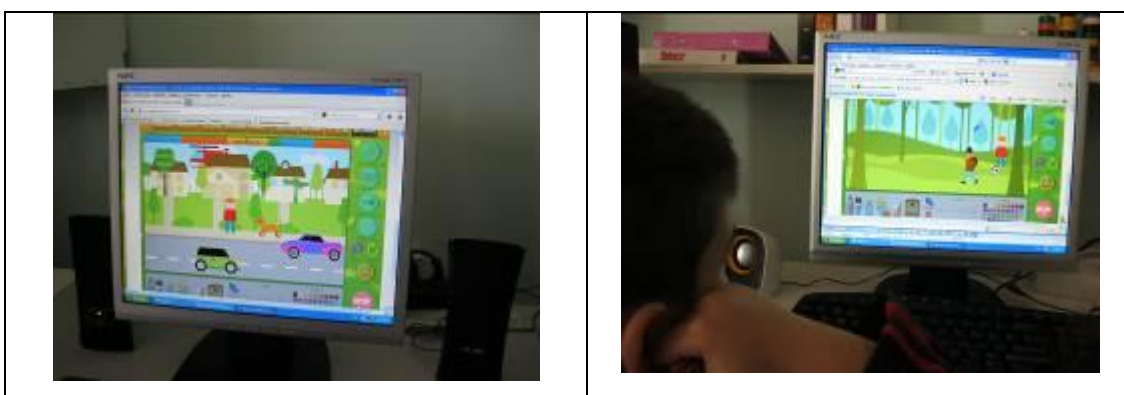
7η διδακτική ώρα

3η Δραστηριότητα–β' μέρος

Στη συνέχεια, οι ομάδες επισκέφτηκαν την ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.abeya.com/animate.htm> και διαβάσαμε τις οδηγίες του 3ου φύλλου εργασίας, στο οποίο κατασκεύασαν ένα κινούμενο σχέδιο με θέμα «Το όνειρο της γιαγιάς» ή «Το όνειρο του παππού». Τα παιδιά ενθουσιάστηκαν με την ιδέα ότι θα έφτιαχναν τη δική τους ταινία και μάλιστα κινούμενη. Αρχικά η εκπαιδευτικός έδωσε οδηγίες του ψηφιακού εργαλείου με τη χρήση βιντεοπροβολέα και εστίασε την προσοχή τους στην ιδιότητα του ματιού (μετείκασμα), για την κίνηση της εκόνας. Οι μαθητές/-τριες παρακολούθησαν με μεγάλη προσοχή και προσπάθησαν να συνθέσουν στη συνέχεια τις δικές τους σκηνές. «Το όνειρο της γιαγιάς» ή «Το όνειρο του παππού» ήταν από όσα είχαμε διαβάσει από το βιβλίο του Ε. Τριβιζά *Οι γιαγιάδες με τα γιο-γιο*. Έτσι έφτιαζαν αστείες ιστορίες και τα έργα τους ήταν πράγματι εξαιρετικά. Οι ίδιοι ήταν αρκετά ενθουσιασμένοι από το αποτέλεσμα της δουλειάς τους, τόσο που ήθελαν να φτιάχνουν συνέχεια νέες σκηνές με διαφορετικό φόντο

κάθε φορά. Οι περισσότεροι έφτιαξαν από 12 σκηνές και πάνω. Η εκπαιδευτικός επιβράβευσε τους μαθητές και στο τέλος η μια ομάδα ήθελε να δει τι είχε φτιάξει η άλλη, ποιούς ήρωες είχε χρησιμοποιήσει ή ποια παιχνίδια είχε βάλει. Όλοι τους ολοκλήρωσαν τις εργασίες (βλ. Συνοδευτικό > υλικό > Φάκελος > Κινούμενη > εικόνα).

Το σημαντικό στη δραστηριότητα ήταν ότι έπρεπε να μεταφέρουν το όνειρο μόνο με εικόνες. Στο τέλος η μια ομάδα προσπάθησε να μαντέψει το όνειρο που έκρυβε η άλλη ομάδα, αλλά αυτό ήταν αρκετά δύσκολο καθώς οι ήρωες και τα αντικείμενα που είχαν χρησιμοποιήσει δεν ήταν πάντοτε αντιπροσωπευτικά του «ονείρου», αλλά διάλεγαν πολλές εικόνες που δεν είχαν σχέση μεταξύ τους. Η εξήγηση που έδωσαν ήταν ότι τους άρεσε να βάζουν συνέχεια εικόνες και αυτό τους διασκεδάζε πολύ, γιατί ήθελαν να δουν πώς θα ήταν αυτή, όταν θα κινούνταν. Εξάλλου ένα παιδικό όνειρο ήταν!

8η & 9η διδακτική ώρα

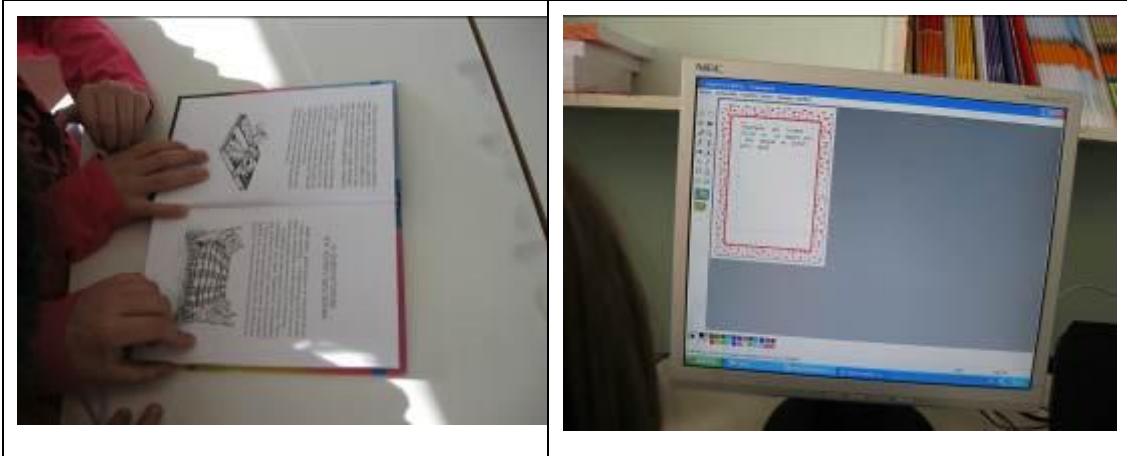
4^η Δραστηριότητα – α' μέρος

Η εκπαιδευτικός έφερε στην τάξη το βιβλίο *Ο Τσάρλι και το εργοστάσιο σοκολάτας* του Ρόαλντ Ντάλ. Προηγήθηκε μια συζήτηση για τον τίτλο, τις εκδόσεις, την ηλικία

στην οποία απευθύνεται (11+) και διαβάστηκε στο οπισθόφυλλο η περίληψη. Αυτό που παρατήρησαν αφού ξεφύλλισαν το βιβλίο ήταν ότι οι εικόνες ήταν λίγες και ασπρόμαυρες, κάτι που δεν τους άρεσε. Μερικοί είχαν δει την ιστορία του βιβλίου σε ταινία. Η υπόθεση έχει ως κεντρικούς ήρωες τους ηλικιωμένους που εμπνέουν και βοηθούν τον Τσάρλυ να πραγματοποιήσει το όνειρό του. Η ανάγνωση έγινε αποσπασματικά από την εκπαιδευτικό και τα παιδιά, όπου διαβάστηκε το πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο αναδεικνύεται η σχέση του Τσάρλυ με τους παππούδες του. Τα παιδιά επειδή ήθελαν να διαβαστεί όλο το βιβλίο και δεν είχαμε περισσότερο χρόνο, αποφασίσαμε να το δανείσουμε και αφού το πάρουν όλοι σπίτι τους και το διαβάσουν, να μας το διηγηθούν κάποια άλλη φορά στην τάξη. Στη συζήτηση που ακολούθησε τα παιδιά εντυπωσιάστηκαν με το πόσο φτωχή ήταν η οικογένεια του Τσάρλυ, με το ότι έμεναν όλοι μαζί σε ένα δωμάτιο και απόρησαν πώς στα γενέθλιά του τού πήραν μόνο μια σοκολάτα. Παρατήρησαν την ιδιαίτερη σχέση του με τους/τις παππούδες/γιαγιάδες, κυρίως με τον παππού Τζο που του έλεγε σπουδαίες ιστορίες, ενώ οι υπόλοιποι ήταν συνέχεια ξαπλωμένοι και ο μπαμπάς του συνεχώς έλειπε για δουλειά. Τα παιδιά εξέφρασαν για άλλη μια φορά την τεράστια αγάπη που νιώθουν για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους, καθώς οι γονείς τους λείπουν πολλές ώρες από το σπίτι και τα περισσότερα έχουν ανατραφεί από εκείνους. Επίσης, αυτό που τους αρέσει είναι ακριβώς τα παραμύθια που τους λένε. Τα περισσότερα παιδιά είπαν ότι: «αυτό με ηρεμεί και μου αρέσει να ακούω τη φωνή της γιαγιάς μου». Άλλοι πάλι είπαν πως: «έχουμε πει τόσα πολλά παραμύθια με τη γιαγιά μου, που τα έχουμε τελειώσει όλα και τώρα φτιάχνουμε δικά μας».

Με αφορμή αυτή τη διαπίστωση τα παιδιά δημιούργησαν και έγραψαν ψηφιακά το κείμενο μιας κάρτας με πολλές καρδούλες ή με λουλούδια. Σε αυτή εύχονταν να είναι πάντα γεροί, δυνατοί, ότι τους αγαπούν πολύ και ότι θέλουν να τους έχουν πάντα κοντά τους (βλ. Συνοδευτικό > υλικό > Φάκελος > Ευχετήριες > κάρτες).

Οι κάρτες αυτές παρουσιάζονται στο τελικό βιβλίο που έφτιαξε η κάθε ομάδα και έτσι κρατήθηκε το προσωπικό στοιχείο της εργασίας των παιδιών.

10η διδακτική ώρα

4^η Δραστηριότητα–β' μέρος

Αυτή την ώρα οι ομάδες καθισμένες μπροστά στους υπολογιστές παρακολούθησαν το βίντεο «[Η 63χρονη Νταϊάνα Νιάντ κολύμπησε από την Κούβα ως τη Φλόριντα](#)», με τον άθλο της αμερικανίδας Νταϊάνα Νιάντ που κολύμπησε 53 ώρες στα 64 της χρόνια από την Κούβα στη Φλόριντα.

Διαπραγματευτήκαμε το βίντεο και τις δηλώσεις της Νιάντ με τα παιδιά και συζητήσαμε για τα πράγματα που μπορούν να κάνουν οι άνθρωποι στα διάφορα στάδια της ζωής τους. Ο προβληματισμός των παιδιών ήταν άμεσος και αναρωτήθηκαν γιατί άραγε η Νιάντ να ήθελε τόσο πολύ να κάνει αυτό το ταξίδι με τον τρόπο αυτό, αφού μπορούσε να χρησιμοποιήσει κάποιο καράβι. Συζητήσαμε για τα τρία μηνύματα που μέσα από τις δηλώσεις της μετέφερε η Νιάντ. Δηλαδή: α) πως ποτέ δεν πρέπει να τα παρατάμε σε όποια ηλικία και αν είμαστε, β) πως ποτέ δεν είναι αργά για να πραγματοποιήσει κάποιος τους στόχους του αρκεί αυτοί να είναι θεμιτοί και γ) πως το συγκεκριμένο άθλημα φαίνεται να είναι ατομικό, αλλά η βοήθεια και η συμπαράσταση των πολύτιμων άλλων, το κάνει ομαδικό. Στο τέλος τα παιδιά κατάλαβαν πως πάντα πρέπει να βάζουμε στόχους στη ζωή μας και να προσπαθούμε να τους πετύχουμε, ακόμη και αν μας παρουσιάζονται εμπόδια και δυσκολίες. Κατάλαβαν επίσης, πως μέσα από τέτοιες διαδικασίες ο άνθρωπος μαθαίνει ο ίδιος πολλά, αλλά μεταφέρει και στους άλλους μηνύματα που αρκετές φορές άλλοι τα καταφέρνουν μόνοι τους και άλλοι χρειάζονται τη βοήθεια και την υποστήριξη συμπαράσταση των άλλων.

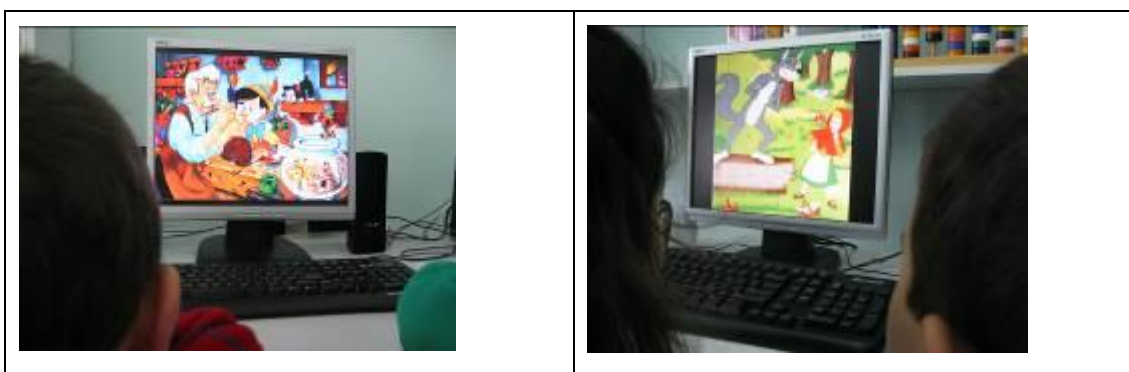
11η & 12η διδακτική ώρα

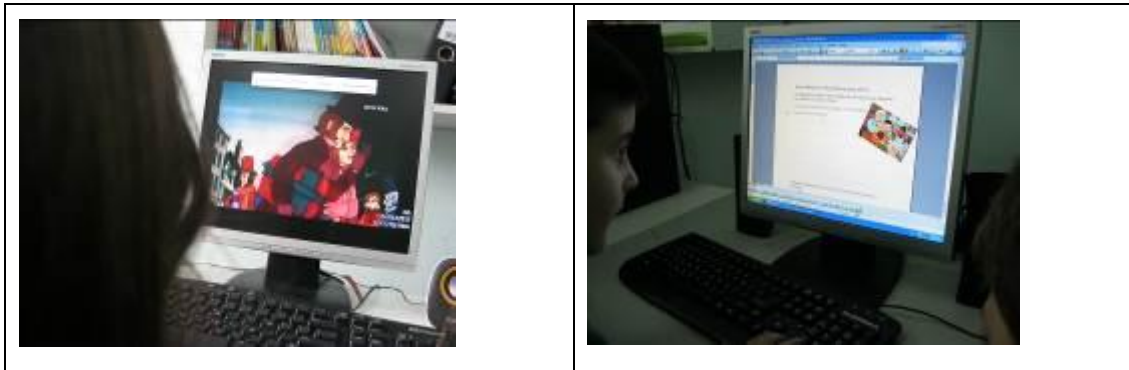
5η δραστηριότητα

Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα τα παιδιά πρέπει να περιγράψουν σε επίπεδο ομάδας τον ηλικιωμένο ήρωα ενός από τα τρία παραμύθια: «Πινόκιο», «Κοκκινσκουφίτσα», «Χριστουγεννιάτικη ιστορία». Η κάθε ομάδα παρακολούθησε

στον υπολογιστή της την προφορική αφήγηση των παραμυθιών και συμπλήρωσαν το 4ο φύλλο εργασίας. Δεν υπήρχε η δυνατότητα να παρακολουθήσουν την ίδια ταινία δυο ομάδες –όπως προτείνεται από το σενάριο– επειδή είναι ήδη μικρός ο αριθμός των ομάδων. Έτσι, η κάθε ομάδα είδε μια ταινία. Αν και παρακολούθησαν όλες τις ταινίες, δεν ήθελαν να γράψουν για την «Κοκκινοσκουφίτσα», γιατί όπως είπαν τους φάνηκε πολύ «παιδική», ούτε για την ταινία «Ο γέρος και η θάλασσα», γιατί ήταν αφενός μεγάλης διάρκειας και κουράστηκαν να την παρακολουθούν και, αφετέρου, «δεν τους άρεσε η υπόθεση» όπως είπαν. Οι ομάδες κατέληξαν να περιγράψουν τους ήρωες των άλλων δύο παραμυθιών, επειδή αυτές τους κέντρισαν το ενδιαφέρον περισσότερο. Είπαν, επίσης, ότι «ο Πινόκιο και ο Σκρούτζ ήταν από τους αγαπημένους τους ήρωες». Στο τέλος, η κάθε ομάδα διάβασε και παρουσίασε τη δική της εργασία στην ολομέλεια της τάξης και εντόπισαν τις ομοιότητες και τις διαφορές των χαρακτήρων λέγοντας τον Σκρούτζ «κακό και εγωιστή», ενώ «ο γέρο Τσεπέτο ήταν πολύ καλός και αγαπούσε όλα τα παιδάκια γι' αυτό έφτιαξε και τον Πινόκιο». Οι εργασίες των μαθητών παρουσιάζονται στον φάκελο «Συνοδευτικό > υλικό > Φάκελος > περιγραφή > ηρώων» και απόσπασμα του χαρακτήρα του ήρωα στο τελικό βιβλίο σε μορφή Pdf.

13η & 14η διδακτική ώρα

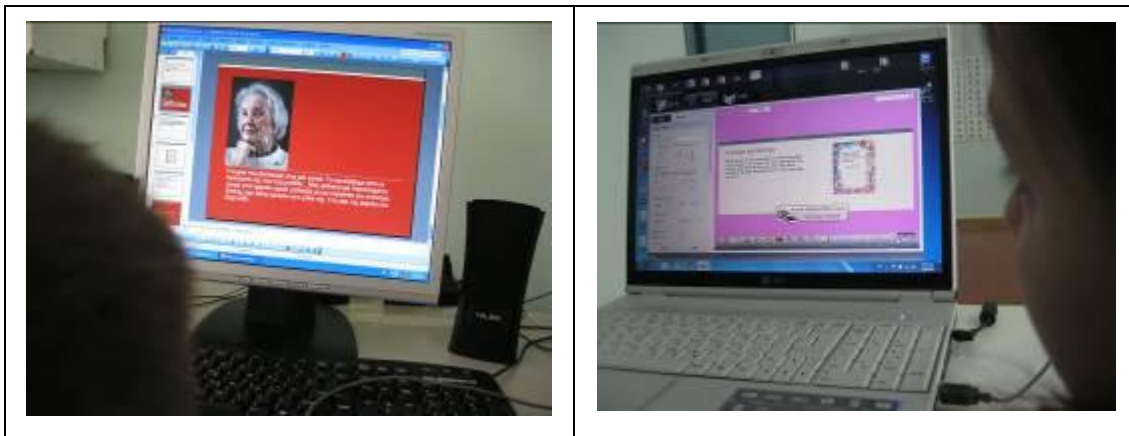
6η δραστηριότητα

Σε αυτό το τελευταίο δίωρο οι ομάδες κατασκεύασαν από ένα αρχείο παρουσίασης και ένα βιβλίο σε μορφή Pdf της παρουσίασής τους, για να το αφιερώσουν στους παππούδες και τις γιαγιάδες τους. (βλ. Συνοδευτικό > υλικό > Φάκελος > Παρουσίαση > PDF). Στα παιδιά άρεσε πολύ η ιδέα αυτή και ανταποκρίθηκαν με μεγάλο ενδιαφέρον. Η εκπαιδευτικός είχε δημιουργήσει για την κάθε ομάδα έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας με το υλικό της καθεμίας και από εκεί συμπλήρωναν την παρουσίασή τους. Ο φάκελος αυτός περιείχε:

1. Αποθηκευμένες σε ψηφιακή μορφή τις κάρτες των παιδιών.
2. Αρχείο κειμένου με τις περιγραφές των εικόνων και πινάκων με θέμα τους ηλικιωμένους.
3. Αρχείο κειμένου με τις περιγραφές των ηρώων των παραμυθιών.
4. Αρχείο με τις αφηγήσεις των παιδιών για τις σκανταλιές των παππούδων και των γιαγιάδων.
5. Αρχείο με τις εικόνες του σεναρίου.
6. Αρχείο με τις διευθύνσεις των ηλεκτρονικών βιβλίων.

Η εκπαιδευτικός διάβασε αρχικά τις οδηγίες που δίνονται από το σενάριο, για τη δημιουργία της παρουσίασης και σε κάθε δυσκολία βοηθούσε και καθοδηγούσε τους μαθητές. Έτσι, έγιναν όλοι τους μικροί συγγραφείς της δικής τους ιστορίας.

Το σενάριο ολοκληρώθηκε με πολύ μεγάλη επιτυχία, ευαισθητοποίησε τους μαθητές στο θέμα της τρίτης ηλικίας και στις ασθένειες που μπορεί να παρουσιάσουν, διαμορφώνοντας την άποψη ότι όλοι είναι απαραίτητοι στη ζωή και ότι η δική μας πραγματική βοήθεια μπορεί να αλλάξει τον τρόπο που σκέπτεται ο καθένας.

15η & 16η διδακτική ώρα

7^η δραστηριότητα (με συμμετοχή των γιαγιάδων)

Σε αυτό το τελευταίο δίωρο έγινε πρόταση στους μαθητές από την εκπαιδευτικό να προσκαλέσουμε τις γιαγιάδες των παιδιών να φτιάξουν συνεργατικά την «κυρά-Σαρακοστή», μιας και πλησίαζαν οι μέρες της νηστείας. Η πρόταση έγινε αποδεκτή και ο ενθουσιασμός τους ήταν μεγάλος. Η πρόσκληση ήταν τηλεφωνική και εκείνες έφεραν και τα απαραίτητα υλικά, ενώ έβαλαν όλη τους την τέχνη για να την πετύχουν. Στη δραστηριότητα αυτή συμμετείχαν όλοι οι μαθητές και αυτό που είπαν είναι ότι «και στο σπίτι βοηθάνε τις μαμάδες ή τις γιαγιάδες τους στις διάφορες δουλειές». Το τελικό αποτέλεσμα είχε επιτυχία και την κυρά-Σαρακοστή την

κρεμάσαμε στην αίθουσα διδασκαλίας, όπου στο τέλος κάθε εβδομάδας οι μαθητές έκοβαν και ένα πόδι.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2.

Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στα δύο ζευγάρια;

Ποιες είναι οι ομοιότητες;

Ποια είναι η σκανταλιά που θα μπορούσε να κάνει το πρώτο ζευγάρι αν βρίσκονταν στην παιδική χαρά του βιβλίου του Ευγένιου Τριβιζά;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3 ΟΜΑΔΑ:

Ηλικιωμένη; ΝΑΙ ΟΧΙ

Όμορφη; ΝΑΙ ΟΧΙ

Περιποιημένη; ΝΑΙ ΟΧΙ

Μπορείτε να περιγράψετε την κυρία της φωτογραφίας;

.....

.....

.....

.....

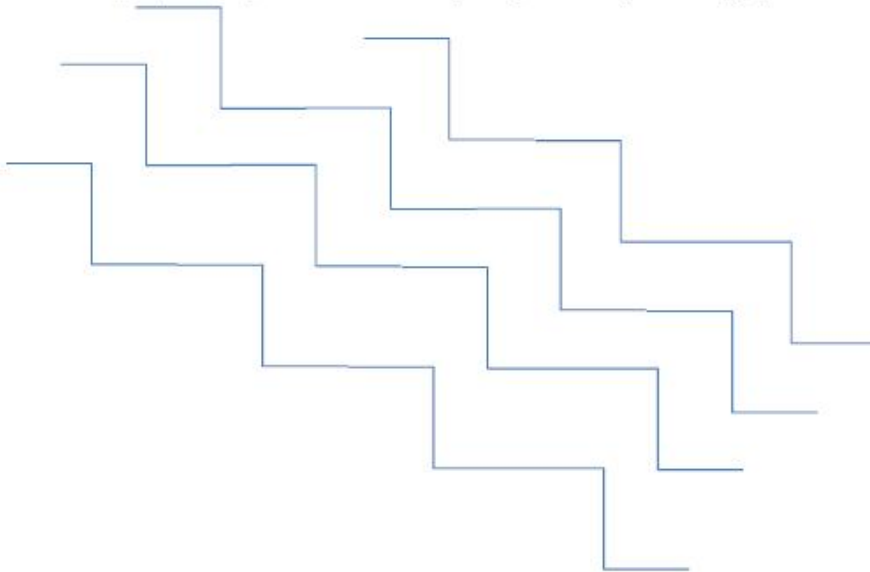
.....

.....

.....

.....

Θα μπορούσε να κάνει τραμπάλα η κυρία της φωτογραφίας σε μια παιδική χαρά σαν αυτή που είδαμε στο βιβλίο του Ευγένιου Τριβιζά; Γράψτε μια ιστορία για τον τρόπο που θα διάλεγε να φτάσει στην παιδική χαρά.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

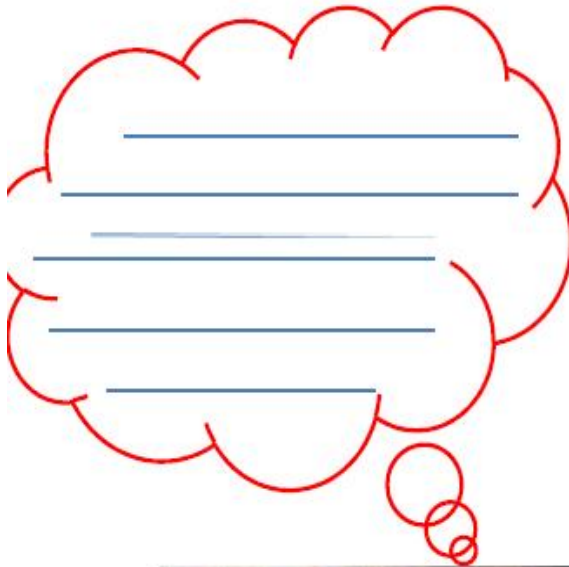
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 ΟΜΑΔΑ:.....

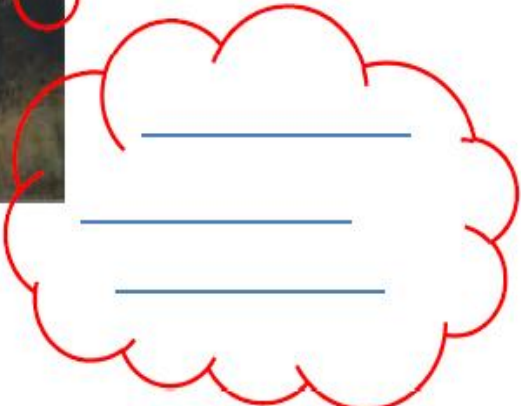
Ο κύριος στον πίνακα του Ρέμπραντ είναι πολύ σοβαρός. Μπορείτε να περιγράψετε το πρόσωπό του;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Μπορείτε να σκεφτείτε ένα λόγο για τον οποίο ο κύριος αυτός είναι

Βάλτε στα συννεφάκια όσα θα ήθελε να πει στους άλλους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4 ΟΜΑΔΑ:.....

Στο παραμύθι που παρακολουθήσατε υπάρχει ένας ηλικιωμένος ήρωας. Περιγράψτε την εξωτερική του εμφάνιση.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Περιγράψτε το χαρακτήρα του και τη σχέση του με τους νεότερους ήρωες του παραμυθιού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Γράψτε λίγα λόγια για το πώς αισθάνεται και τι θα ήθελε από τους ανθρώπους γύρω του.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το θέμα της τρίτης ηλικίας είναι ένα θέμα που μπορεί να έχει πολλές διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις διαφορετικές για κάθε ηλικία και σύνθεση παιδιών. Είναι ένα θέμα που άπτεται της Αγωγής Υγείας, βοηθά στη συναισθηματική ωρίμανση των παιδιών και τους προσφέρει στήριξη για την ομαλή κοινωνικοποίησή τους. Σε ένα πιο εκτεταμένο σχέδιο εργασίας, θα μπορούσαν να εμπλακούν και άλλα γνωστικά αντικείμενα όπως η Φυσική Αγωγή (κάνω αθλητισμό με τους ηλικιωμένους), η Αισθητική Αγωγή (ζωγραφίζω ή κάνω κατασκευές η Μουσική κλπ.).

Στη συγκεκριμένη εφαρμογή έγινε επέκταση στο μάθημα της Αισθητικής Αγωγής με γιαγιάδες που ήρθαν στον χώρο του σχολείου και έπλασαν την κυρα-Σαρακοστή με ζυμάρι, με τη συμμετοχή των μαθητών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επικοινωνία του σχολείου με την κοινωνία στην οποία ζουν οι μαθητές και την καλλιέργεια καλών σχέσεων.

Ένα υπέροχο κείμενο που μπορεί να ενσωματωθεί (σε μεγαλύτερη τάξη ίσως) είναι [Ο Γέρος και η θάλασσα](#). Η μεταφορά του σε βίντεο έχει γίνει με μια πραγματικά αξιολογη εικονογράφιση.

Η ηλικία των παιδιών μας περιορίζει ως προς το βαθμό διείσδυσης στο θέμα της τρίτης ηλικίας και το εύρος των θεμάτων που μπορούμε να συζητήσουμε με τα παιδιά σχετικά με το θέμα. Σε μεγαλύτερη τάξη θα μπορούσαμε να επανέλθουμε και να επανεξετάσουμε το υλικό μας σε μια δεύτερη ανάγνωση.

Η. ΚΡΙΤΙΚΉ

Το σενάριο πραγματεύεται με έναν ξεχωριστό τρόπο την τρίτη ηλικία, προσθέτοντας τη διάθεση προσφοράς και αγάπης στους άλλους, στις ανάγκες που αυτή έχει, καθώς

και την εξάρτησή τους από το οικείο περιβάλλον. Σε αυτό σημαντικό ρόλο παίζουν όλοι μέσα στην οικογένεια με τον πρωταρχικό ρόλο να τον έχουν τα παιδιά. Μέσα από την εφαρμογή του σεναρίου, τα οφέλη που αποκόμισαν οι μαθητές ήταν πολλαπλά. Αρχικά επισημαίνεται ότι καλλιεργήθηκε σε μεγάλο βαθμό η ενσυναίσθησή τους μέσα από τον διάλογο στις ποικίλες δραστηριότητες για τους παππούδες και τις γιαγιάδες που τα παιδιά υπεραγαπούν. Δεν θέλουν στο μικρό τους μυαλούδάκι να σκέφτονται τον θάνατο και ότι αυτό μπορεί να συμβεί στα αγαπημένα τους πρόσωπα. Το συγκεκριμένο θέμα η εκπαιδευτικός της εφαρμογής του σεναρίου το έθιξε με πολλή λεπτότητα και εντελώς διακριτικά λόγω της μικρής τους ηλικίας. Τα παιδιά αντιλήφθηκαν ότι και οι ηλικιωμένοι έχουν ανάγκες, αγωνίες, ασθενούν κι αυτοί, όπως όλοι μας και ότι για να ξεπεράσουν τις μικρές ή μεγάλες δυσκολίες χρειάζονται την υποστήριξη, την αγάπη ακόμη και μια ζεστή ματιά των παιδιών τους για να πάρουν από αυτούς θάρρος και να συνεχίσουν. Μέσα από τον διάλογο που καλλιεργήθηκε από τις δραστηριότητες του σεναρίου πέρασαν αυτά τα σημαντικά μηνύματα στην ψυχή των παιδιών.

Οι μαθητές πραγματικά απόλαυσαν την κατασκευή της ψηφιακής ευχετήριας κάρτας, στην οποία ήθελαν να στείλουν στους παππούδες τους, μηνύματα αγάπης. Τα μάτια τους γέμισαν από χαρά, όταν κατασκεύασαν το ηλεκτρονικό βιβλίο (από το αρχείο pdf- όπως προτείνεται και από τη δημιουργό του σεναρίου) με το εργαλείο Kvisoft Flipbook maker, που ενθουσίασε τους/τις μαθητές/-τριες πάρα πολύ, γιατί δεν είχαν ασχοληθεί πάλι με κάτι παρόμοιο. Έτσι, επέλεξαν συνδυασμούς χρωμάτων, για να είναι όμορφο το βιβλίο και στο τέλος ξεφύλλισαν τη δημιουργία τους. Πραγματικά απόλαυσαν αυτή τη δραστηριότητα, γιατί είχαν δημιουργήσει μόνοι τους κάτι δικό τους και έβλεπαν τα αποτελέσματα.

Είχαν δουλέψει στο παρελθόν με αρχείο παρουσίασης και δεν ήταν δύσκολο να πραγματοποιήσουν και αυτή την εργασία. Δεν είχαν εργαστεί με αρχείο δημιουργίας pdf, αλλά και αυτό μετά την υπόδειξη της εκπαιδευτικού, δεν τους φάνηκε δύσκολο.

Επιπλέον, ασχολήθηκαν με τη δημιουργία κινούμενης εικόνας-animation, δραστηριότητα η οποία επίσης χαροποίησε ιδιαίτερα τα παιδιά, καθώς δεν είχαν ασχοληθεί με κάτι παρόμοιο. Ήθελαν συνέχεια να προσθέτουν εικόνες και ο μεγάλος τους ενθουσιασμός ήταν που τις έβλεπαν να κινούνται. Έφτασαν μάλιστα να φτιάξουν κάποιες ομάδες μέχρι 15 σκηνές.

Ιδιαίτερη επίσης χαρά και ενθουσιασμό αισθάνθηκαν όταν προσκλήθηκαν οι δικοί τους στο σχολείο για να φτιάξουν την κυρά-Σαρακοστή. Όλοι οι μαθητές ρωτούσαν και ξαναρωτούσαν: «κυρία στη γιαγιά μου είπατε;». Αυτή η δραστηριότητα έδωσε την ευκαιρία του ανοίγματος προς την κοινωνία και της δημοσιοποίησης της δουλειάς των μαθητών στους δικούς τους.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται από τη δημιουργό εφαρμόστηκαν όλες, οι μαθητές ολοκλήρωναν με επιτυχία κάθε εργασία και, όπου χρειαζόνταν βοήθεια, τους παρέχονταν από την εκπαιδευτικό.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adkins, V. 1999. Grandparents as a national asst: a brief note. *Activities, Adaptaton & Aging* 24(1), 13-18.

Αναγνωστόπουλος, Β. 1996. *Τάσεις και εξελίξεις της παιδικής λογοτεχνίας*. Οι εκδόσεις των φίλων. Αθήνα.

Αναγνωστοπούλου, Δ. 2002. Κοινωνικές αναπαραστάσεις της τρίτης ηλικίας. Στο *Λογοτεχνική πρόσληψη στην προσχολική και πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.

Ansello, E. F. 1977. Age and ageism in children's first literature. *Educational Gerontology* 2(3), 255-274.

Griff, M. 1990. Intergenerational play therapy: the influence of grandparents in family systems. *Child & Youth services* 20 (1-2), 63-76.

Ι.Ε.Π. 2011. *Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας στο δημοτικό σχολείο*. Διαθέσιμο: <http://ebooks.edu.gr/2013/newps.php> [15.8.2013]

Ι.Ε.Π. 2011. *Πρόγραμμα σπουδών για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό & Γυμνάσιο), Οδηγός για τον εκπαιδευτικό*. Διαθέσιμο: <http://ebooks.edu.gr/2013/newps.php> [15.8.2013]

Janelli, L. 1988. Depictions of grandparents in children's Literature. *Educational Gerontology* 14 (3), 193-202.

Μακρυνιώτη, Δ. 1986. *Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919*. Αθήνα: Δωδώνη.

Σακελλαρίου, Χ. 1987. *Ιστορία παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Δωδώνη.

Φραγκουδάκη, Α. 1979. *Τα Αναγνωστικά βιβλία του Δημοτικού Σχολείου*. Αθήνα: Θεμέλιο.